

יתרו: בת הקול שלך

בהמשך לדברינו בשבתות הקודמות, אודות ה'ציאת מצרים' וה'קריעת ים סוף' הפרטית של כל אחד ואחד מישראל, נדון הפעם במעמד הר-סיני האישי של כל אחד מישראל. מספר מאמרי חז"ל מצטרפים כדי להעיד על כך שלכל אחד מישראל יש אפשרות לחוות באופן אישי את המעמד. נמנה שלשה מהם: האחד, הוא מאמר הפרקי-דרכי-אליעזר (פרק מ' במהד. היגר), שכל נשמות עם ישראל של כל הדורות היו במעמד הר סיני. שני, הוא מאמרו של רבי יהושע בן לוי: 'בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרות ואומרת: אוי להם לבריות מעלבונה של תורה'. (אבות ו ב) ושלישי, אף הוא מאמרו של רבי יהושע בן לוי, שמסביר שהכתוב סומך את הוראת התורה לבנים: 'והודעתם לבניך ולבני בניך' עם מעמד הר סיני 'יום אשר עמדת לפני ה' א-להיך בחורב', כדי להורות שהמעמד של הוראת התורה לבנים הוא כעין שחזור של מעמד הר סיני. לפיכך היו החכמים מדקדקים להשכים ולהוליך את בניהם לבית הספר ברוב חגיגות. (בבלי קידושין ל א).

ר' יעקב יוסף מפולנאה, תלמידו של הבעש"ט, תמה, אם בת הקול יוצאת בכל יום, מדוע אין שומעים אותה? והשיב, שהבעיה אינה בבת הקול, אלא במקשיבים. לו היינו מטים אזנינו היינו שומעים. (תולדות יעקב יוסף, ויקרא). הדעת מוסחת, הלב אינו פנוי להפתח. מאידך גיסא קובע ה'מאור ושמש', תלמידו של רבי אלימלך מליז'נסק, שגם במעמד הר סיני עצמו, כל אחד ואחד מן המשתתפים קיבל מן התורה כפי מידתו: 'ומי שהכין את לבו יותר לשמים בהשתוקקות ובהתלהבות יותר, ... קיבל חלק תורתו יותר גבוה והשיג השגות א-להות יותר'. (מאור ושמש, פרשת יתרו). כלומר, שמיעת התורה מסיני, תלויה באדם המקשיב.

מעמד הר סיני אינו רק אירוע היסטורי שהתרחש בעבר. אין זה רק מעמד שבו עם ישראל עמד באופן פסיבי בתחתית ההר ושמע את קול א-להים מדבר מתוך האש, ובהמשך את הדברים כפי שהועברו בתיווכו של משה רבנו. בעיני חז"ל, מעמד הר סיני הוא נקודת המוצא של קול גדול שלא נפסק לעולם. (רש"י, דברים ה' יח). היכולת לנכוח במעמד הזה, לחוות אותו, לשמוע את קול התורה שנובע משם, ולהתקשר אליו, תלויה ברצונם החופשי ובמעשיהם של כל איש ואשה מישראל.

שלשת מאמרי חז"ל שפתחנו בהם מציינים את שלשת המישורים שבהם אנו אמורים לפעול כדי להשתתף במעמד הר סיני.

מישור אחד הוא ההכרה, שיש לנו, לנשמותינו, חלק במעמד הר סיני. ההבנה שתאור מעמד הר סיני אינו סיפור דברים מן העבר, אלא הכרה פנימית שהמעמד הזה מחייב אותנו, ואנו יכולים להמצא בו בכל עת, אם רק נשים לבנו וניתן דעתנו לנשמה.

מישור שני הוא ההקשבה לבת הקול המכרות על עלבונה של תורה ואומרת ש'כל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף'. התודעה הזאת, שהמנעות מעיסוק בתורה היא החמצה של היכולת להקשיב לדבר ה', היא תנאי יסודי לרצון וליכולת להקשיב ולשמוע את דבר ה' שבתורה. יכול אדם להמצא בבית הכנסת בשעת קריאת התורה ולנמנם, לקרוא עלוני שבת, או חלילה לפטפט עם שכנו. על פי דברי ה'מאור ושמש' הטוען שגם בהר סיני עצמו היו בישראל רמות קשב שונות, אין הבדל משמעותי בין מעמד הר סיני ההיסטורי לבין מעמד הר סיני הנוכחי. מי שהקשיב שם שמע את משה רבנו אומר את דברי התורה, ומי שמקשיב היום שומע בדיוק את אותם הדברים. מי שרמת המוכנות שלו היתה פחותה, גם אז קיבל פחות ממי שהכין עצמו ולבו לשמוע דבר ה'. השאלה אם אדם מודע לכך שהוא שומע כל שבת מפי בעל הקריאה את דבר ה' או לא, ומה האופן שבו הקריאה הזאת הופכת אצלו לחוויה של מעמד הר סיני, תלויה בנכונותו להקשיב לבת הקול. והוא הדין בכל שעור תורה שאנחנו משתתפים בו.

המאמר השלישי של רבי יהושע בן לוי מתאר את דרך המימוש בפועל של מעמד הר סיני כיום: בלימוד תורה ובהוראתה. כל כך פשוט, וכל כך נשגב. בעל 'תפארת ישראל' מצטט מחכמי הגאוגרפיה של זמנו, 'שגם עכשיו סביב להר סיני נשמע באויר שממעל להר תמיד קול הבהרה כעין קול רעם דברים ואין מבין, וזה דבר פלא'. (יכין, אבות ו ב). אולם לדעתו של רבי יהושע בן לוי אין צורך להרחיק נדוד עד מדבר סיני

ולחפש לשמוע שם קולות. אפשר להכנס לכל גן ילדים, כתת בית ספר יסודי או תלמוד תורה, להיכל הישיבה או למדרשה ולהטות אוזן לקול התורה הבוקע משם – זה עצמו הוא קולה של תורת ה' מסיני. ריבוי הגוונים, הדעות, הסגנונות, אינו גורע מכך – שהרי אותה התורה מסיני היא תורה אינסופית, שבעים פנים לה, כל דבר שבה ניתן ארבעים ותשע פנים טמא וארבעים ותשע פנים טהור, כך שאף אדם מעולם לא היה מסוגל לשמעם בשלמותם, בגלל מגבלות כוחו של האדם היחיד, אולם ששים רבוא הנשמות של עם ישראל לדורותיו מסוגלות לקבלה ביחד. כאשר כל אחד תורם את חלקו, כישוריו, אישיותו והקשבתו המיוחדת, לשמיעת המכלול של התורה ולהמשך השמעותו בעולם.